

За Українську Самостійну Соборну Державу!

Воля народам!

Воля людині!

**ОСЕРЕДОК
ПРОПАГАНДИ І ІНФОРМАЦІЇ**

**при
ПРОВОДІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ**

на Українських Землях

Травень, 1951   В Україні, у підпіллі   Рік вид. IV

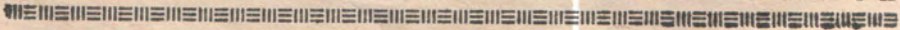

5

Київ

1952

Львів

За Українську Самостійну Соборну Державу!

Воля народам!

Воля людині!

ОСЕРЕДОК ПРОПАГАНДИ І ІНФОРМАЦІЇ

при

ПРОВІДІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
на Українських Землях

Травень, 1951

В Україні, у підпіллі

Випуск № 5
Рік вид. IV

П О В І Д О М Л Е Н Н Я

Українська Головна Визвольна Рада, Головне Командування Української Повстанчої Армії та Провід Організації Українських Націоналістів на Українських Землях діляться з кадрами визвольного підпілля та з усім українським народом болючою вісткою про те, що ранком 5-го березня 1950 р. в с. Білогорща б. Львова на своїй підпільній квартирі в боротьбі з московсько-більшовицькими окупантами смертю героя загинув Голова Генерального Секретаріату УГВР, Генеральний Секретар Військових Справ УГВР, Головний Командир УПА та Голова Проводу ОУН на Українських Землях, нагороджений Золотим Хрестом Заслуги та Золотим Хрестом Бойової Заслуги I-ої класи.

генерал-хорунжий УПА
РОМАН ШУХЕВИЧ —
ЛОЗОВСЬКИЙ,
ТАРАС ЧУПРИНКА,
ТУР.

Сл. п. друг Шухевич-Тур народився 1907 р. Після закінчення середньої школи вступив до Політехнічного Інституту і теж закінчив його з успіхом.

На шлях активної, революційної боротьби за визволення України сл.п.друг Шухевич-Тур станув від наймолодших років свого життя.

В половині 20-их років вступає в ряди підпільної Української Військової Організації (УВО). В період 1925-29 рр. в лавах УВО приймає участь, організує і керує різними бойовими акціями проти польських окупантів.

В 1929 р. вступає до ОУН як один з перших її членів. Довгий час працює на пості Бойового Референта в Крайовій Екзекутиві ОУН. Праці на цьому пості віддав всю свою кипучу, молодечу енергію, всі свої організаторські здібності і відвагу.

За свою революційно-політичну і бойову діяльність проти польських окупантів попадає до польської тюрми.

В 1938-39 рр. приймає живу участь в організуванні збройної сили молоді української держави на Закарпатській Україні — в організуванні „Карпатської Січі“ та в керівництві нею.

В 1939-40 рр. працює в Проводі ОУН на пості Референта зв'язку з Українськими Землями в ССРСР. В 1940-41 рр. входить до складу Революційного Проводу ОУН. Весною 1941 р. бере участь в II-му Великому Зборі ОУН. Після II-го Збору стає на пост Крайового Провідника на Західних Окраїнах Українських Земель поза межами ССРСР, в т. зв. Генерал-Губернаторстві. Протягом усього цього часу постійно працює теж у Головному Військовому Штабі ОУН як його член та викладає різні військові дисципліни на таємних військових курсах кадрів ОУН.

В 1941 р. сл.п. друг Шухевич-Тур організує і очолює, як його командир, Український Легіон. Рівночасно виконує теж різні особливі завдання Проводу ОУН. На цьому пості перебуває до весни 1943 р.

Весною 1943 р. сл. п. друг Шухевич-Тур стає членом Проводу ОУН і займає пост Військового Референта при Проводі ОУН.

В м. серпні 1943 р. III-й Надзвичайний Великий Збір ОУН вибирає сл. п. друга Шухевича-Тура на пост Голови Бюро Проводу ОУН. Восени цього року він теж обіймає пост Головного Командира УПА. В м. листопаді 1943 р., як Головний Командир УПА і Голова Бюро Проводу ОУН, він приймає керівну участь в підготовці на Волині I-ої Конференції Поневолевих Народів та в самій Конференції.

В м. липні 1944 сл. п. друг Шухевич-Лозовський бере участь на I-му Великому Зборі УГВР. Збір УГВР вибирає його Головою Генерального Секретаріату УГВР. Президент УГВР затверджує його теж на постах Генерального Секретаря Військових Справ УГВР та Головного Командира УПА.

На постах Голови Генерального Секретаріату УГВР, Генерального Секретаря Військових Справ УГВР, Головного Командира УПА та Голови Проводу ОУН на Українських Землях сл. п. друг Роман Шухевич-Лозовський. Тарас Чупринка Тур, — в період 1944-50 рр. керує визвольно-революційною боротьбою багатотисячної УПА, широкого збройного підпілля, підпільної ОУН та мільйонних мас українського народу проти німецько-гітлерівських та московсько-більшевицьких окупантів, в обороні укр. народу перед окупантським терором та грабунком, за збереження та дальшу розбудову позицій укр. визвольно-революційного руху в Україні, за визволення України з-під чужоземного панування, за побудову на Українських Землях незалежної і соборної української держави із справедливим та передовим політичним та суспільно-економічним устроєм.

Противокудантська визвольна боротьба, що її в 1943-50 рр. повела УПА, підпільна ОУН і багатомільйонові маси українського народу під досвідченим і відважним безпосереднім керівництвом сл. п. генерала Шухевича-Чупринки, з погляду масового героїзму і патріотизму, з погляду завзяття і жертвенности всіх її учасників та українських народних мас, з погляду тих незвичайно важких умов, в яких вона весь час проходила, — не має собі рівної не тільки в українській, але й у світовій історії. Вона завжди становитиме одну з найславніших, найгероїчніших сторінок історії України.

В результаті цієї боротьби московсько-більшевицьким окупантам не вдалося здійснити їхні злочинні пляни щодо України — не вдалося знищити в Україні організований визвольний самостійницький рух, не вдалося поставити український народ на коліна. Сьогодні український революційно-визвольний рух, нерозбитий ані незломаний, хоч із значними втратами в людях, продовжує дальше свої нерівні змагання з московсько-більшевицькою тиранією в обороні національного існування українського народу, в ім'я національно-державної незалежності України.

Історія визвольно-революційної боротьби українського народу на Українських Землях в рр. 1943-50 з ім'ям сл. п. друга Шухевича-Лозовського, Тараса Чупринки, Тура — зв'язана нерозривно і навечно.

Як революційний керівник сл. п. друг Шухевич-Тур відзначався великими організаторськими і військовими здібностями, глибоким політичним розумом, величезним досвідом революційної боротьби. В його особі український визвольно-революційний рух та весь український народ утратив політичного і військового керівника високої класи.

Політична і життєва принциповість, безмежна особиста відвага, рухливість, жива і весела вдача, простота в щоденному

житті і поведінці, „тверда рука“ і разом з цим батьківська дбайливість про других — ось прякмети характеру сл. п. генерала Шухевича-Чупринки, що ними Він скрізь з'єднував собі симпатії, створював життєрадісний, бадьорий настрій, поривав на безстрашну і тверду боротьбу з ворогами України.

Із світлою пам'яттю про нього, залитені в його геройську постать бійця і керівника визвольного руху, наснажені його відвагою, оптимізмом та революційністю, загартовані і досвідчені під його рукою, до кінця віддані ідеї визволення українського народу — ми відважно продовжуватимемо нашу священну визвольну боротьбу аж до повної нашої перемоги.

Не складемо нашої зброї і не припинимо нашої боротьби доти, доки Україна не буде визволена.

Вічна Слава Героєві Української Національно-Визвольної Революції.

ГОЛОВНЕ УКРАЇНЬКА
КОМАНДУВАННЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА
ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ РАДА

ПРОВІД
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНЬСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
на Українських Землях

Березень, 1950 р.

ВІД БЮРА ІНФОРМАЦІЇ
УКРАЇНЬСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

Бюро Інформації УГВР уповноважене поінформувати кадри визвольного підпілля і весь український народ про те, що після смерті сл. п. генерал-хорунжого УПА Романа Шухевича — Лозовського, Чупринки — пост Голови Генерального Секретаріату УГВР та головного Командира УПА обняв полк. УПА Василь КОВАЛЬ.

В Україні, 8 липня, 1950 р.

БЮРО ІНФОРМАЦІЇ
УКРАЇНЬСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

КОМУНІКАТ

ПРО НАРАДУ ПРОВодУ ОУН НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ що відбулася літом 1950 р.

Літом 1950 р. відбулася чергова Народа Проводу ОУН на Українських Землях.

Заслухавши звітів про стан та роботу Організації на всіх Українських землях, а теж широко обговоривши міжнародне становище та становище в СРСР і в УРСР, Народа Проводу ОУН; а) намітила дальші завдання в галузі організаційного будівництва та в ділянці політично-вишкільної та ідейно-виховної роботи з кадрами; б) намітила дальші заходи в напрямі переставлення всієї роботи на рейки глибокої конспірації; в) дальше розробила методи роботи в новоопановуваних районах; г) розпрацювала дальші вказівки організації опору мас та боротьби підпілля проти окупантів; д) обговорила та прийняла рішення в цілому ряді інших питань різного характеру.

Народа Проводу ОУН прийняла теж відповідні рішення у зв'язку із серйозним загостренням міжнародного становища внаслідок вибуху війни на Корей.

Особливо широко Народа Проводу ОУН розглянула відносини в революційному таборі на еміграції та політичні відносини серед української еміграції в цілому.

Народа Проводу ОУН підвела теж підсумки Конференції ОУН на Українських Землях у справі доповнення і уточнення програми ОУН, прийнятої в м. серпні 1943 р., і відповідно до погляду учасників Конференції уточнила чи доповнила окремі пункти програми.

Літо, 1950 р.

ПРОВІД

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
на Українських Землях

ПРО УТОЧНЕННЯ І ДОПОВНЕННЯ ДО ПРОГРАМОВИХ ПОСТАНОВ ІІІ-ГО НАДЗВИЧАЙНОГО ВЕЛИКОГО ЗБОРУ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Сім років, що пройшли від того часу, коли ІІІ-й Надзвичайний Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ІІІ-й НВЗ ОУН) прийняв Програмові Постанови, — з усею силою показали, яким великим досягненням були ці постанови. Життя цілком підтвердило їх правильність і виявило, що вони повністю відбивають прагнення й інтереси українського народу. Розв'язуюча всі політичні і соціальні питання в дусі справедливості і вимог народу, Програмові Постанови ІІІ-го НВЗ ОУН уможливили залучити і згуртувати до організованої боротьби за визволення і побудову Української Самостійної Соборної Держави мільйони маси народу, забезпечили великий політичний ріст і організаційне поширення Організації Українських Націоналістів.

Та разом з цим життя показало, що Програмові Постанови ІІІ-го НВЗ ОУН потребують сьогодні деяких уточнень і доповнень. Це цілком зрозуміле і природне. Бо політична організація, яка росте і розвивається, мусить розвивати і свою програму, мусить, щоб не відстати від життя, вносити до неї поправки часу.

Доповнення, що їх вимагали Програмові Постанови ІІІ-го НВЗ ОУН, вже від довшого часу обговорювалися в Організації Українських Націоналістів. В серпні 1949 р. Нарада Проводу ОУН на Українських Землях опрацювала проєкт програмових уточнень і доповнень, а в червні 1950 р. Конференція Організації Українських Націоналістів на Українських Землях прийняла і затвердила остаточний текст уточненої і доповненої Програми ОУН.

Ці нові програмові уточнення і доповнення ні в чому не відбігають від Програмових Постанов ІІІ-го НВЗ ОУН. Вони прийняті в повній відповідності з духом цих Програмових Постанов в основному і з'являються тільки їх дальшим роз'ясненням.

Уточнення і доповнення стосуються таких основних моментів:

1. Політичні питання. Програмові Постанови ІІІ-го НВЗ ОУН були прийняті в умовах, коли український народ, Організація Українських Націоналістів стояли в завзятій боротьбі проти німецьких загарбників, коли проти них розгортала свої дії Українська Повстанча Армія. Цей момент знайшов своє відбиття і в Програмових Постановах, у вступі до яких виразно зазначено, що ОУН бореться проти німецької „Нової Європи“, „проти німецького націонал-соціалізму“, проти „німецьких загарбників“.

Сьогодні ці місця вже перестали бути актуальними, і Конференція ОУН на Українських Землях усунула їх з Програмових Постанов. Вступ Програми достосовано до сьогоднішньої обстановки.

2. Державно-устроєві питання. В той час, коли працював III-ій НВЗ ОУН, державно-устроєві питання не стояли перед ним з такою гостротою, як це є сьогодні. На чолі висувалися тоді політичні і устроєві проблеми. Тому то справа державного ладу в Українській Самостійній Соборній Державі не знайшла в Програмових Постановах III-го НВЗ ОУН належного висвітлення. Тим не менше весь дух Програмових Постанов виразно показував, що ОУН бореться за демократичний лад у майбутній Українській Самостійній Соборній Державі, а пильні ряд пунктів Програмових Постанов, зокрема пункт 10, визначували конкретні засади майбутнього демократичного ладу. В цьому теж напрямі пішли і нові роз'яснення Конференції ОУН на Українських Землях.

Конференція ОУН на Українських Землях ясно уточнила, що ОУН бореться за демократичний устрій в Українській Самостійній Соборній Державі. До визначених вже III-ім НВЗ ОУН демократичних засад майбутнього ладу в Українській Самостійній Соборній Державі Конференція ОУН на Українських Землях внесла доповнення про свободу політичних і громадських організацій.

3. Соціальні питання.

а) Розв'язка земельного питання, визначена III-ім НВЗ ОУН давала привід до свідомого чи несвідомого приписування ОУН намагань, які нічого спільного не мають ні з духом її Програми, ні з усією її практичною діяльністю. У зв'язку з цим, Конференція ОУН на Українських Землях сформулювала пункт Програмових Постанов III-го НВЗ ОУН про земельне питання в новій формі. Конференція виразно заявила, що ОУН бореться за повне знищення колгоспного кріпацтва в Україні, проти повороту до поміщицько-капіталістичного ладу, за безплатну передачу землі селянам на власність на базі одноосібних трудових господарств.

ОУН вважає, що така розв'язка буде найкращою, принесе найбільш користі українському народові, що вона відповідає волі величезної більшості українського селянства.

Рівночасно ОУН признає право на громадсько-кооперативні і різні спілкові форми господарювання землею, якщо вони побудовані на добровільній згоді селян і на їх власній праці.

б) Програмові Постанови III-го НВЗ ОУН були опрацьовувані у важких підпільних умовах, тому зрозуміло, що в них було допущено деякі недогляди, а саме: не визначено якою власністю будуть підземні багатства, ліси, води, транспорт, банки.

Та тим не менше Постанови III-го НВЗ ОУН не залишають найменшого сумніву в тому, що всі ці галузі господарства можуть бути або національно-державною, або громадською власністю. Так теж і визначила ці справи Конференція ОУН на Українських Землях і внесла відповідні доповнення до Програмових Постанов III-го НВЗ ОУН.

4. Культурно-освітні справи. Конференція ОУН на Українських Землях внесла в пункт 7 а) Програмових Постанов НВЗ ОУН доповнення про те, що освіта в Українській Самостійній Соборній Державі буде безплатною.

Такі основні уточнення і доповнення Програмових Постанов III-го НВЗ ОУН, що їх внесла Конференція ОУН на Українських Землях, яка відбулася в м. червні 1950 р. Повний текст уточнень і доповнень до Програмових Постанов III-го НВЗ ОУН публікується нижче.

ПОСТАНОВИ КОНФЕРЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ на Українських Землях

Про уточнення і доповнення Програмових Постанов ОУН прийнятих III-ім Надзвичайним Великим Збором ОУН в м. серпні 1943 р.

1. У вступі до Програмових Постанов в абзаці 2-му пропустити слова проти німецької „Нової Європи“. Весь абзац викласти в такому вигляді: „ОУН бореться проти імперіялістів і імперій, бо в них один пануючий народ поневолює культурно і політично та визискує економічно інші народи. Тому ОУН бореться проти ССРСР“.

2. В цьому ж вступі в абзаці 3-му пропустити слова „і проти німецького націонал-соціалізму“. Весь абзац викласти в такому вигляді: „ОУН з усією рішучістю бореться проти інтернаціоналістичних та фашистсько-націонал-соціалістичних програм і політичних концепцій, бо вони є знаряддям завойовницької політики імперіялістів. Тому ми проти російського комуно-більшевизму“.

3. В цьому ж вступі в абзаці 4-му пропустити слово „і німецьких“. Весь абзац викласти в такому вигляді: „ОУН проти того, щоб один народ, здійснюючи імперіялістичні цілі, „визволяв“, „брав під охорону“, „під опіку“ інші народи, бо за цими лукави-

ми словами криється огидний зміст — поневолення, насильство, грабунок. Тому ОУН бореться проти російсько-більшевицьких загарбників поки не очистить України від усіх „опікунів“ і „визволителів“, поки не збуде Української Самостійної Соборної Держави, в якій селянин, робітник та інтелігент мотиме вільно, заможно і культурно жити та розвиватися“.

4. В цьому ж вступі в абзаці 5-му пропустити слова „та німецького“ та слово „комісар“ замінити словом „вельмож“. Весь абзац викласти в такому вигляді: „ОУН за повне визволення українського народу з-під російсько-більшевицького ярма, за побудову Української Самостійної Соборної Держави без поміщиків, капіталістів та без большевицьких вельмож, енкаведистів та партійних паразитів“.

5. В цьому ж вступі в абзаці 6-му в контексті „... та всю людську енергію спрямує на побудову нового державного порядку і справедливого соціального ладу...“ слово „нового“ замінити словом „демократичного“.

6. В цьому ж вступі в абзаці 7-му в контексті „... за новий державний порядок...“ слово „новий“ замінити словом „демократичний“, а в контексті „...новий соціальний лад...“ слово „новий“ замінити словом „справедливий“. Весь абзац викласти у такому вигляді: „В львах ОУН борються українські селяни, робітники та інтелігенти проти гнобителів, за Українську Самостійну Соборну Державу — за національне і соціальне визволення, за демократичний державний порядок та справедливий соціальний лад“.

7. Пункт 1, букву „а“ викласти в такому вигляді:

а) за цілковите знищення большевицької експлуаторсько-кріпацької колгоспної системи в організації сільського господарства, проти повороту до поміщицько-капіталістичної системи;

б) визнаючи, що земля належить народові, як її єдиному господареві, — за безплатну передачу землі селянам у власність в розмірах трудових господарств, за визначення законом нижньої і верхньої межі для цих господарств, за заборону торгівлі і спекуляції землею;

в) за право на громадсько-кооперативні, спілкові та інші форми господарювання в залежності тільки від волі селян;

г) за всебічну технічну, агрокультурну та фінансову допомогу для сільського господарства з боку держави“.

Букву „б“ цього пункту пропустити.

8. Як пункт 2, встановити такий пункт:

„2. За те, щоб усі підземні багатства, ліси і води були національно-державною або громадською власністю“. Відповідно до

цього змінити номери всіх наступних пунктів Програми.

9. Пункт 2, букву „а“ викласти в такому вигляді:

„3. а) за те, щоб велика промисловість і транспорт (залізнодорожний, водний і повітряний) були національно-державною власністю, а дрібна промисловість кооперативно-громадською власністю“.

10. Пункт 5, викласти в такому вигляді:

„6. За національно-державну організацію банкової системи і великої торгівлі, за громадсько-кооперативну дрібну торгівлю та за дрібну приватну торгівлю“.

11. Пункт 7, букву „а“ викласти в такому вигляді:

„8. а) за безплатну освіту, за обов'язкове середнє навчання. За піднесення культури і освіти широкої народної маси шляхом поширення мережі шкіл, видавництва, бібліотек, музеїв, кіно, театрів тощо“.

12. В пункті 10 (старої програми), як букву „б“, включити такий абзац:

„б) за свободу політичних і громадських організацій“. Відповідно до цього змінити означення чергових абзаців.

ПРОВІД
ОРГАНІЗАЦІ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
В Україні, 1950 р. на Українських Землях

ПРОГРАМА ОУН

Прийнята III-ім Надзвичайним Великим Збором ОУН в м. серпні 1943 р. та уточнена і доповнена Конференцією ОУН в Україні в м. червні 1950 р.

Організація Українських Націоналістів бореться за Українську Самостійну Соборну Державу і за те, щоб кожна нація жила вільним життям у своїй власній самостійній державі. Знищення національного поневолення та експлуатації нації нацією, система вільних народів у власних самостійних державах — це єдиний лад, який дасть справедливу розв'язку національного і соціального питання в цілому світі.

ОУН бореться проти імперіялістів і імперій, бо в них один пануючий народ поневолює політично і культурно та визискує економічно інші народи. Тому ОУН бореться проти СРСР.

ОУН з усією рішучістю бореться проти імперіалістичних і фашистсько-націонал-соціалістичних програм і політичних концепцій, бо вони є знаряддям завойовницької політики імперіалістів. Тому ми проти російського комуно-більшевизму.

ОУН проти того, щоб один народ, здійснюючи імперіалістичні цілі, „визволяв“, „брав під охорону“, „під опіку“ інші народи, бо за цими лукавими словами криється огидний зміст — поневолення, насильство, грабунок. Тому ОУН бореться проти російсько-більшевицьких загарбників, поки не очистить України від усіх „опікунів“ і „визволителів“, пока не здобуде Української Самостійної Соборної Держави, в якій селянин, робітник та інтелігент могли б вільно, заможнo і культурно жити та розвиватися.

ОУН за повне визволення українського народу з-під московсько-більшевицького ярма, за побудову Української Самостійної Соборної Держави без поміщиків, капіталістів та без большевицьких вельмож, енкаведистів та інших партійних паразитів.

В Українській Державі влада вважатиме за найвищий свій обов'язок інтереси народу. Не маючи загарбницьких шлей та поневолених країн і пригноблених народів у своїй державі, народна влада України не витрачатиме часу, енергії та коштів на творення апаратів гноблення. Українська народна влада всі економічні ресурси та всю людську енергію спрямує на побудову демократичного державного порядку, справедливого суспільного ладу, на економічне будівництво країни та культурне піднесення народу.

В лавах ОУН борються українські селяни, робітники та інтелігенти проти гнобителів, за Українську Самостійну Соборну Державу, за національне і соціальне визволення, за демократичний державний порядок та справедливий суспільний лад.

1. а) За цілковите знищення большевицької експлуаторсько-кріпацької системи в організації сільського господарства, проти повороту до поміщицько-капіталістичної системи;

б) визнаючи, що земля належить народові, як її єдиному господареві, — за безплатну передачу землі селянам у власність у розмірах трудових господарств, за визначення законом нижньої і верхньої межі для цих господарств, за заборону торгівлі і спекуляції землею;

в) за право на громадсько-кооперативні, спількові та інші форми господарювання в залежності тільки від волі селян;

г) за всебічну технічну, агрокультурну та фінансову допомогу для сільського господарства з боку держави;

2. За те, щоб усі підземні багатства, ліси і води були національно-державною або громадською власністю.

3. а) За те, щоб велика промисловість і транспорт (залізнодорожний, водний і повітряний) були національно-державною власністю, а дрібна промисловість кооперативно-громадською власністю;

б) за участь робітників у керівництві заводами, за фаховий, а не комісарсько-партійний принцип у керівництві.

4. а) За загальний восьмигодинний робочий день. Понаднормова праця може бути тільки вільною, як і кожна праця взагалі, і робітник отримуватиме за неї окрему зарплату;

б) за справедливу оплату праці, за участь робітників у прибутках підприємства. Робітник отримуватиме таку зарплату, яка потрібна для забезпечення матеріальних і духових потреб цілої його сім'ї. При річних підсумках господарського стану підприємств, кожний робітник одержуватиме у громадсько-кооперативних підприємствах дивіденду, а в національно-державних — премію;

в) за вільну працю, вільний вибір професії, вільний вибір місця праці;

г) за свободу профспілок, за знищення стухановщини, соцзмагань, підвищування норм та інших способів експлуатації працюючих.

5. За вільне ремесло, за добровільне об'єднання ремісників у артілі, за право ремісника вийти з артілі та індивідуально виконувати працю і вільно розпоряджатися своїм заробітком.

6. За національно-державну організацію банкової системи і великої торгівлі, за громадсько-кооперативну дрібну торгівлю та за дрібну приватну торгівлю.

7. За повну рівність жінки з чоловіком у всіх громадських правах і обов'язках, за вільний доступ жінки до шкіл, до всіх професій, за першочергове право жінки на фізично легшу працю, щоб жінка не шукала заробітку у шахтах, рудниках та на інших важких промислах і внаслідок цього не руйнувала свого здоров'я. За державну охорону материнства. Батько сім'ї одержуватиме крім плати за свою працю, додаткову платню на утримання жінки і неповнолітніх дітей. Лише в таких умовах жінка матиме змогу виконувати свій важливий, почесний і відповідальний обов'язок матері і виховательки молодого покоління.

8. а) За безплатну освіту, за обов'язкове середнє навчання. За піднесення освіти і культури широкої народної маси шляхом поширення мережі шкіл, видавництв, бібліотек, музеїв, кіно, театрів тощо;

б) за поширення вищого і фахового шкільництва, за невпинний ріст висококваліфікованих кадрів фахівців на всіх ділянках життя;

в) за вільний доступ молоді до всіх вищих навчальних закладів. За забезпечення студентства стипендіями, харчами, мешканнями та навчальними приладами;

г) за всебічний гармонійний розвиток молодого покоління — моральний, розумовий та фізичний. За вільний доступ до всіх наукових і культурних надбань людства.

9. За пошану до праці інтелігенції. За створення таких моральних основ праці, щоб інтелігент, будучи цілком спокійний про завтрашній день та про долю сім'ї, міг віддатися культурно-творчій праці, мав потрібні умовини до праці над собою, постійно збагачував своє знання та підвищував свій розумово-культурний рівень.

10. а) за повне забезпечення всіх працюючих на старість та на випадок хвороби чи каліцтва;

б) за широке запровадження охорони народного здоров'я, за поширення сітки лікарень, санаторій, курортів та буданків відпочинку, за збільшення лікарських кадрів. За право працюючих на безплатне користування всіма закладами охорони здоров'я;

в) за особливу державну опіку над дітьми і молоддю, за поширення сітки дитячих ясел та садків, санаторій, таборів відпочинку, за охоплення всієї дітвори та молоді державними закладами опіки та виховання.

11. а) за свободу друку, слова, думки, переконань, віри і світогляду. Проти офіційного накидування суспільності світоглядних доктрин і догм;

б) за свободу політичних і громадських організацій;

в) за вільне визнавання і виконування культів, які не суперечать громадській моралі;

г) за відокремлення церковних організацій від держави;

д) за культурні взаємини з другими народами, за право візду громадян за кордон для навчання, лікування та пізнавання життя і культурних надбань других народів.

12. За повне право національних меншостей плекати свою власну по формі і по змісту національну культуру.

13. За рівність усіх громадян України, незалежно від їх національності, в державних та громадських правах та обов'язках, за рівне право на працю, заробіток і відпочинок.

14. За вільну українську по формі і по змісту культуру, за героїчну духовність, високу мораль, за громадську солідарність, дружбу та дисципліну.

ПРИНЦИП ПРИВАТНОЇ ТРУДОВОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ В ПРОГРАМІ ОУН

Як про це вже говорять матеріали, поміщені на іншому місці в цьому Випуску, весною 1950 р. з ініціативи Проводу ОУН відбулася Конференція ОУН на Українських Землях з метою внести деякі необхідні доповнення, а то й зміни в дотеперішній програмі ОУН. З причини важких умов нашої підпільної боротьби Конференцію переведено кореспонденційним шляхом.

Крім ряду дрібних уточнень та доповнень, Конференція змінила також пункт Програмових Постанов III-го НВЗ ОУН, що стосується земельного питання. III-й НВЗ ОУН в м. серпні 1943 р. став на становищі національно-державної власності на землю в майбутній незалежній Українській Державі при індивідуальному або колективному, в залежності від волі селян, користуванні землею. Тепер, беручи до уваги всю сукупність відносин в українському селі, а теж усю складність загальнополітичної обстановки нашої визвольної боротьби, Конференція ОУН висловилася — за тим, аби Організація у своїй програмі виразно задекларувалася за принципом приватної власності селян на землю. В цьому зміслі і змінено відповідний пункт Програмових Постанов III-го НВЗ ОУН.

* * *

Будуючи свою програму, ОУН дуже пильно бере до уваги, з одного боку, прагнення і потреби якнайширших мас українського народу та потреби України і, з другого боку, — всі здорові та передові здобутки людства у всіх ділянках життя, здобутки як у галузі практики, так і в галузі теорії. Особливо уважно, зрозуміла річ, ОУН завжди слідує за практичними здобутками всіх цивілізованих народів. Такий підхід дозволяє ОУН вкладати в свою програму передовий зміст, оберігає її перед відсталістю та рівночасно не створює небезпеки відриву від справжніх потреб українського народу та України, не створює небезпеки не-реального доктринерства. Як політична організація, яка веде визвольну боротьбу проти окупантів, ОУН завжди дбає також про те, щоб її програма була не тільки науково обґрунтованою проекцією майбутнього суспільно-економічного і політичного ладу в Україні, але рівночасно також і якнайбільш ефективним знаряддям мобілізації українських мас на боротьбу за національно-державне визволення України, за побудову незалежної і соборної української держави. В умовах революційної визвольної боротьби проти окупантів, зокрема ж у конкретних умовах сьо-

Годнішньої української дійсності, це дуже важлива вимога, і наша Організація не може її ні трохи легковажити.

Йдучи саме по такій лінії, зокрема ж правильно оцінюючи капіталізм з його необмеженим правом приватної власності як формацію, яка вже відживає свій вік, особливо на європейському ґрунті, — III-ій НВЗ ОУН у 1943 р. у своїх Програмових Постановках висловився за принципом національно-державної та громадсько-кооперативної власності в народному господарстві. Притримуючись послідовно засади націоналізації, III-ій НВЗ ОУН висловився також за національно-державну власність на землю.

Від часу III-го Збору ОУН минуло вже 7 років. Для політичної організації це вже доволі часу для того, щоб здобути певний досвід щодо своєї програми. Такий певний досвід політична організація може зібрати навіть у тому випадку, коли, як от і ОУН, дана організація продовжує далі вести лише визвольну боротьбу в умовах окупації, тобто коли дана організація ще практично не приступила до реалізації своєї програми. В даному випадку таким певним показником правильності програми треба вважати, безумовно, прагнення мас, їхні погляди, їхні настрої, розвиток відносин у такій чи іншій царині життя в цілому. Таким певним посереднім показником треба вважати також досвід інших народів, оскільки лише умови їхнього життя не є цілком відмінні від умов даної країни.

Який же досвід щодо своєї програми (нас тут цікавить передовсім її суспільно-економічна частина) збрала революційна ОУН?

Якщо йдеться про принцип суспільної власності в таких галузях народного господарства, як банкова система, промисловість, транспорт, підземні багатства, велика торгівля, то весь досвід останніх років говорить про те, що становище революційної ОУН в даному питанні цілком правильне.

В цьому переконують нас в першу чергу погляди на це питання широких українських мас на Українських Землях. Большевицького ладу, большевицької експлуататорської і гнобительської системи трудовий народ України — українські селяни, робітники та працююча інтелігенція — рішуче ненавидять. Ця система приносить йому лише нечуваній економічний грабіж, варварську експлуатацію його фізичних сил, постійне напівголодне існування, загальну нужду, нове соціальне поневолення з боку нових суспільних паразитів та визискувачів — з боку большевицьких вельмож. Український працюючий народ з усієї душі прагне до знищення большевицької експлуатації і гноблення, прагне до повалення большевицького режиму. Це остається поза всякими сумнівами. Але український народ прагне до повалення

большевізму не в ім'я повороту до старого, не в ім'я повороту до капіталізму, а в ім'я побудови на руїнах большевізму нового ладу — такого ладу, що був би справедливіший та кращий як за большевізм, так і за капіталізм. Такий лад український народ уже собі сьогодні не уявляє як лад приватно-власницький, як лад капіталістичний. Повороту до капіталізму українські працюючі маси собі рішуче не бажають. Будучи весь час на Українських Землях, серед українських народних мас, наша Організація не занотувала ні одного серйозного випадку, який би говорив протилежне. Натомість ми завжди зустрічаємо такі погляди, як ми це вище навели. Працюючі України ненавидять стахановщину, соцзмагання, терплять від незвичайно низької реальної зарплати, від постійного браку товарів ширьжитку, харчових продуктів, від високих цін на промислові товари і на продукти, від браку житла, від терору МГБ, від диктатури партії, від імперіялізму большевицької кліки. І саме в цьому вони бачать корінь зла, а не в самій засаді націоналізації.

Такі погляди українських працюючих мас не є випадковими: вони правильно виявляють справжню суть лиха в сьогоднішньому підсовєтському житті, в них криється глибока об'єктивна правда про сьогоднішні відносини в ССРСР. Бо й справді головною причиною важкого життя підсовєтських мас є гнобительська і експлуататорська політика московсько-большевицької, імперіялістичної, протинародної кліки, а не саме усупільнення знарядь і засобів виробництва.

Правильність становища Організації в цьому питанні підтверджується також досвідом інших народів. За останні роки, після другої світової війни, на шлях націоналізації окремих галузей промисловости, банків, транспорту тощо стали такі найпередовіші в економічному відношенні країни, як Англія, та Франція. Переведені реформи скрізь дають позитивні економічні і соціальні результати. Важливо відмітити, що націоналізації окремих галузей промисловости чи установ в даних країнах dokonано не насильно, а шляхом легальним, парламентарним, тобто за згодою більшости народу. Це говорить про те, що і в цих країнах, як і в Україні та взагалі в цілому ССРСР, більшість суспільства не хоче триматися більше капіталізму, а хоче будувати новий, кращий лад на основі суспільної власности.

Зате трохи іншій досвід збрала наша Організація в земельному питанні.

Після війни, всупереч наївним сподіванням деякої частини колгоспників, колгоспне ярмо не тільки що не стало легшим, а, навпаки, воно зробилося ще важчим, ще нестерпнішим. Визиск і гноблення українського колгоспного селянства, як і селянства

ого Советського Союзу, прибрали страхітливі розміри. Виста-
чить сказати, що норма 200 грам зерна за трудовень стає що-
раз частіше не винятком, а майже правилом. Колгоспне селян-
ство опивилося дослівно на дні нужди. Майже постійний голод,
постійне недоїдання, цілковите убозтво, постійна загроза тюрми
чи концтаборів за невиконання мінімуму трудовнів чи за кілька
колосків зірваних з колгоспного лану, високі податки та всякі
інші драчі, виснаження від важкої праці, знущання і сваволя
колгоспної адміністрації, почуття повної беззахисності — ось
невідлучні супутники безпросвітнього життя колгоспників. Це ні
трохи не перебільшення, коли ми говоримо, що для колгоспного
селянства в СРСР знов вернулися часи кріпацтва: в певних від-
ношеннях становище колишніх кріпаків було навіть кращим від
сьогоднішньої долі колгоспника.

Бажаючи схарактеризувати із соціально-економічного боку
тенденцію розвитку большевицької колгоспної системи та її ха-
рактер на протязі її вже майже 20-річного існування, можна
тільки одне ствердити: большевицька колгоспна система в СРСР
з дня на день „удосконалюється“ виключно лише як знаряддя
гноблення і визиску колгоспного селянства з боку большевиць-
кої держави, в руках большевицьких вельмож. Про майже жод-
ні позитивні соціально-економічні здобутки большевицької кол-
госпної системи взагалі не приходиться говорити.

Зрозуміло, що в таких обставинах український селянин має
до всієї колгоспної системи тільки одне почуття: почуття якнай-
глибшої ненависти, почуття скрайньої ворожості. І ця воро-
жість в даному випадку скеровується не проти такого чи іншо-
го о к р е м о г о лиха в колгоспній системі, не проти ок-
ремих недоліків, а проти колгоспної системи в цілому, проти
колгоспної системи як такої. Українське селянство не хоче кол-
госпів, воно чекає тільки хвилини, щоб могло від них звільни-
тися, щоб могло їх знищити. Це є пануюча риса в сьогоднішніх
настроях на українському селі. Це є явище загальне, його спо-
стерігається скрізь. Зadowolена з колгоспного ладу, не протес-
тує проти нього, а, навпаки, всіляко його собі хвалить лише
певна, найкраще забезпечена і упривілейована, частина колгосп-
них гайдуків різного роду та ранги.

До чого ж прагне українське селянство, будучи готовим кож-
ної хвилини знищити так ненависну для нього колгоспну боль-
шевицьку систему? Що ж хоче бачити українське селянство на
місці знищених колгоспів?

Українське селянство в своїй масі с т и х і й н о хоче пово-
роту до індивідуального способу господарювання. Це, побіч, во-
рожості до колгоспів, друга найважливіша риса в сьогоднішніх

настроях українського селянства. Чому саме до індивідуальних господарств прагне сьогодні українське селянство — відповідь цілком проста. Український селянин пам'ятає, що до колективізації, коли він мав індивідуальне господарство, йому жилось незрівняно краще, ніж тепер, він знає, що скрізь поза межами Советського Союзу селяни господарюють індивідуально і живуть непогано. Тому то й туди звертається український селянин в своїх мріях. Якщо навіть і дехто зі селян пам'ятає, що й індивідуальна система господарювання має свої слабкі сторони, то в цих умовах — в умовах нестерпної колгоспної неволі — вони, ці слабкі сторони, виглядають в очах українського селянства нічим серйозним, дрібним.

В цьому місці треба відмітити ще одне явище. Сьогодні, стогнучи в колгоспному ярмі, українське колгоспне селянство ве особливо звертає увагу на формально-правне вирішення питання в л а с н о с т и на землю, тобто на те, чи буде воно мати землю на основі приватної власності чи на основі лише користування землею, з тим, що юридично земля буде власністю національно-державною. Стійкі прагнення селянства сьогодні вичерпуються майже повністю правом на індивідуальне господарство. Не може бути, однак, сумніву, що коли в майбутньому селяни безпосередньо і практично стануть перед цією проблемою, то вони рішуче висловляться за правом приватної власності на землю. Навчене большевицьким болючим досвідом, жорстоко большевиками обмануте, українське селянство не може ставитися з довірям і без підозріння до всяких таких програм та до всяких таких політичних партій, які, на його думку, недостатньо виразно чи твердо вирішували б цю справу. Наприклад; донедавна дуже багато селян зверталося до нас часто з питанням, чому це в програмі нашої Організації зазначається, що в майбутній українській державі допускатиметься і колективна форма господарювання. Це місце нашої програми селяни інколи розуміли так, що ми не є рішуче проти большевицьких колгоспів, що ми нібито погоджуємося з большевицькими колгоспами тощо (з поняттям колгоспу українське селянство зв'язує лише колгоспи большевицького типу і тому їх так панічно боїться). Так дуже українське селянство сьогодні недовіряє партійним програмам, так воно боїться, щоб його знову не обманули. Не може бути ніякого сумніву, що в майбутньому в інституті приватної власності на землю українське селянство буде вбачати найпевнішу гарантію того, що ця земля справді буде належати йому та його дітям, що цієї землі йому та його дітям уже завтра знов не відберуть.

Та вернімся ще до большевицьких колгоспів. Вище ми вказу-

вали на скрайне негативні, протинародні соціально-економічні результати большевицької колгоспної системи. Подивімся ще, про що говорить дотеперішній розвиток цієї системи як форми організації сільсько-господарського виробництва, абстрагуючись від соціально-економічної сторони проблеми.

В галузі агрокультури большевики шляхом колгоспів також недобилися майже жодних успіхів. Рівень агрокультури в СРСР, порівнюючи зі західно-європейським, продовжує й далі бути, як і до колективізації, нижче середнього. Про це найкраще говорить врожайність: вона в СРСР в загальному дуже низька. Окремі осяги, що їх інколи добиваються „герої праці“ і що їх большевицька пропаганда так широко розтрублює, ні в якій мірі не є показовими для всього сільського господарства СРСР, це цілком відокремлені випадки. В галузі тваринництва постійно існує майже катастрофічний стан. В загальному, як до колективізації, так і тепер сільське господарство в СРСР продовжує зберігати суто екстенсивний характер. Всі колосальні зусилля большевицьких вельмож, всі їхні організаційні та репресивні заходи дають лише мінімальний результат. Практичні здобутки колгоспної системи ніяк не виправдують цих зусиль. Лише в одному відношенні — у відношенні машинізації сільського господарства, большевики зробили великий крок уперед. Та через цей рівень агрокультури, рівень сільського господарства в цілому ще не піднісся. Машинізація не може розглядатися як ціль сама для себе. Якщо машинізація не полегшує життя селянським масам і не спричинюється до підвищення агрокультури, — вона затрачує всякий сенс. А в умовах большевицької колгоспної системи вона не дає ні одного, ні другого.

Висновок: дотеперішній розвиток большевицької колгоспної системи як форми організації сільсько-господарського виробництва дає тільки негативний досвід. Большевикам не тільки, що не вдалося підняти сільське господарство за допомогою колгоспів на вищий рівень культури, а, навпаки, вони цей розвиток внаслідок колективізації загальмували, і сьогодні сільське господарство України продовжує й далі відставати від інших країн.

Такий досвід щодо колгоспів зібрала наша Організація в межах СРСР, зокрема в Україні.

Про досвід інших народів, з-поза большевицької сфери впливів, про досвід не большевицький, очевидно, не можна говорити, оскільки в жодній іншій країні поза большевицькою сферою впливів не вводиться колективної системи господарювання в сільському господарстві в скількинебудь ширших розмірах. Навпаки,

заслужовує на підкреслення той факт, що всі революційні, реформаторські партії на Заході, зокрема соціалістичні, обстоюючи дуже завзято принципи націоналізації в промисловості, банківості та інших командних галузях народного господарства, не особливо твердо обстоюють принцип націоналізації землі, а принципу колективізації майже взагалі покищо не висувають. Досвід з большевицькими колгоспами тому то мусить бути покищо для нас вирішальним.

В такій ситуації при такому досвіді з колгоспною системою взагалі і при таких настроях на українському селі — Конференція ОУН висловалася за приватну власність селян на землю в рамках системи індивідуальних трудових господарств у майбутній незалежній українській державі.

Така розв'язка земельного питання в програмі ОУН йде цілком по лінії прагнень українських селянських мас. Можна навіть сказати, що ці прагнення були провідною лінією у всіх дискусіях над цією проблемою.

З одного боку, така лінія ОУН в цьому питанні зумовлена глибоким переконанням Організації в тому, що прагнення українського селянства до індивідуальних господарств з соціального та економічного погляду є цілком здорове та конструктивне прагнення, переконання ОУН в тому, що це прагнення при відповідній політиці державної влади ні в якій мірі не скеровується проти ідеї суспільної рівності і справедливості, що присвічує нашій визвольній боротьбі. Точніше про це буде сказано нижче.

З другого боку, така лінія ОУН є обумовлена також усією складністю політичної обстановки, в якій проходить наша визвольна боротьба.

Як відомо, з різних причин значва частина українського суспільства, в тому числі також значна частина українського селянства, в деяких районах України ще не включена в активну визвольну боротьбу, що так або інакше стоїть осторонь цієї боротьби. Частина народу, в тому числі також і селяни, перебуває в даний момент ще на низькому рівні національної свідомості. Дуже часто ця свідомість має тільки географічно-етнографічний характер. Значна частина українського народу, не виключаючи і деяких селянських кіл, перебуває під ворожими українській визвольній справі впливами російщини. За кордоном, на еміграції, у зв'язку з напруженою міжнародною обстановкою, підтримувані західними противниками СРСР, готуються перебрати по большевиках їхню імперію другі російські імперіалісти — Керенський з компанією, власовці та інші. Вони ні на хвилину не допускають думки про державне відокремлення України від Росії. Можна не

сумніватися також, що вони не зрезигнують з жодного засобу — від якнайширшої демагогії починаючи і на збройному виступі кінчаючи, — щоб такому відокремленню перешкодити, щоб до нього не допустити. Цілком певне також, що українське селянство буде головним об'єктом цієї демагогії з боку нових російських, лже-демократичних чи лже-соціалістичних, імперіалістичних сил.

Цим складність обстановки, що в ній проходить наша боротьба, ще далеко не вичерпується. Ми вказали тільки на деякі її особливості. Цілком тому природно, що в такій ситуації в даний період ОУН так формулює своє головне і найважливіше завдання: всіма засобами і в першу чергу мобілізувати якнайширші маси українського народу на боротьбу за визволення національне, за побудову незалежної української держави. Цьому завданню ОУН у даний період підпорядковує все інше, на це в даний період ОУН спрямовує всі свої зусилля. Цьому завданню мусять також служити і програма ОУН: вона має бути одним з найдійовіших засобів у напрямі мобілізації українських мас на боротьбу за самостійність України, за відокремлення України від Росії.

Зрозуміло, що в цьому пляні настрої українського села, прагнення українського селянства мусять враховуватися у першу чергу. Незважаючи на весь розвиток індустрії в Україні, на ріст міст, на значний чисельний зріст робітничої класи та інтелігенції, українська нація все ще далі залишається переважно селянською нацією, селянство все ще далі становить більше 60% українського народу. Селянство в основному залишається теж найбільш національно свідомою, найбільш українською частиною народу. Перемога в нашій визвольній боротьбі залежатиме тому в найбільшій мірі від того, як широко включаться в боротьбу за самостійність українське селянство. І з цією обставиною нашої визвольної боротьби ОУН мусять якнайсерйозніше рахуватися. Українське ж селянство широко включиться у визвольну боротьбу лише в тому випадку, коли прапор боротьби за Самостійну Україну буде для нього рівночасно прапором боротьби за його класове визволення, за його життєві класові інтереси, коли цілі цієї боротьби повністю задовольнятимуть і його класові прагнення. Так воно було під час наших Визвольних Змагань у 1917-20 рр., так воно є сьогодні, так воно буде також і в нашій майбутній всенародній визвольній війні.

На давньому етапі нашої визвольної боротьби і при тій складності політичної обстановки, що в ній приходиться нам боротися, аграрне питання в Україні не може розв'язуватися виключно

тільки в його соціально-економічному аспекті. Аргументи політичного порядку мусять братися до уваги в даному випадку в такій самій мірі, як і аргументи стисло соціально-економічні. В протилежному випадку, то значить, коли б ОУН поминула в своїй програмі загально пануючі сьогодні прагнення українських селянських мас, вона легко могла б викликати їх недовіря до себе. В умовах сьогоднішньої української дійсності, з уваги на те, що ОУН є єдиною самостійницькою визвольною організацією в Україні, таке недовіря до ОУН було б рівнозначне з недовірям до українського визвольного самостійницького руху в цілому. Таке ж недовіря українських селянських мас було б рівнозначне нашій черговій національній катастрофі. Це було б щось без порівняння більше, як лише тактичний промах однієї партії, — це було б легковажне ставлення до вищих інтересів визвольної української самостійницької боротьби. ОУН на Українських Землях добре освідомляє собі свої обов'язки в українському визвольному русі і до цього ніколи не допустить.

Крім цього, як ми на це вже вказували, прагнення українських селянських мас до індивідуальних господарств з соціального і економічного боку є цілком здорове і конструктивне прагнення. Для ОУН в даному випадку дуже важливе те, що це прагнення майже нічим не загрожує справі в Україні справедливого і передового суспільно-економічного ладу. З деяких слабих сторін і системи індивідуальних трудових господарств, побудованих на засади приватної власності на землю, ОУН собі добре здає справу. Але ОУН разом з цим переконана, що нові, кращі форми господарювання на землі чи землевпорядкування з успіхом можна буде шукати лише у вільній Україні на базі вільного і відродженого українського селянства та через нього, на базі нового досвіду українського селянства з індивідуальним трудовим господарством.

* * *

В галузі суспільних відносин ОУН бореться за побудову безкласового суспільства. Під безкласовим суспільством ОУН розуміє таке суспільство, що в ньому не існують поділу на визискувачів та визискуваних, не існують експлуатації людини людиною; таке суспільство, що було б вільне від усіх тих соціальних і економічних лих, що є властиві сьогоднішньому капіталізмові та большевизмові. Під безкласовим суспільством ОУН розуміє суспільство без поміщиків та без великих землевласників взагал, суспільство без капіталістів, суспільство без упривілейованих політично і економічно паразитів типу сьогоднішніх большевицьких вельмож — суспільство працюючих, побу-

доване на засаді економічної і соціальної рівності та максимальної справедливості. Економічною основою цього суспільства буде суспільна, національно-державна або громадсько-кооперативна власність на знаряддя і засоби виробництва в усіх вирішальних галузях народного господарства та пляновість і суспільна контроля всього народно-господарського життя. Політичною основою безкласового суспільства, в протилежність до того, як це є в сьогоднішньому большевицькому ССРСР, буде справді демократичний, республікансько-парламентарний державний лад.

У зв'язку з цим, що ОУН деклярувалася у своїй програмі за принципом приватної власності на землю в рамках трудових господарств, в багатогалузевому, цілком природно, може виникнути питання про те, чи не суперечить цей принцип нашій ідеї безкласового суспільства.

В значній мірі це питання вияснює уже самий зміст пункту про аграрне питання, прийнятий Конференцією ОУН. В цьому пункті іменно говориться, що ОУН є: 1) за знищення большевицької колгоспної системи в організації сільського господарства і разом з цим проти повороту капіталізму в сільському господарстві; 2) за право приватної власності на землю в рамках трудових господарств; 3) за зоборону торгівлі і спекуляції землею.

Отже, по-перше, в програмі виразно підкреслюється, що ОУН є проти повороту капіталістичних відносин у сільському господарстві. Це значить, що ОУН є: а) проти повороту великої земельної власності поміщицького, куркульського чи будьякого іншого типу; б) проти таких відносин, при яких існувала б експлуатація однієї, біднішої частини селянства з боку іншої, заможнішої; в) проти таких відносин, при яких розвиток на селі проходив би стихійно, без контролю з боку цілого суспільства, у взаємній конкурентній боротьбі сільських господарів.

По-друге, в програмі також виразно говориться про трудові господарства. Під трудовими господарствами розуміються такі господарства, які спираються на власній праці членів селянських родин і обходяться без найманої робочої сили. Такі господарства не можуть бути великих розмірів. Для них буде визначена законом верхня і нижня межа, вище якої підністися чи нижче якої спуститися вони не зможуть. При цьому Програма передбачує також заборону торгівлі і спекуляції землею. При такій системі є цілком виключене, щоб власник такого трудового господарства міг вирости в багача, який економічно панував би над біднішим селянством та його експлуатував би.

Ще більше виключене також, щоб власник такого господарства міг здобути пануючу економічну позицію в рамках усього

суспільства. Селянин, який матиме трудове господарство на основі права приватної власності на землю, в рамках усього суспільства буде працюючим, трудовий дохід якого здобутий на його земельній ділянці, буде рівнятися пересічному трудовому доходу інших суспільних прошарків. Це визначуватиме і всю його соціальну та економічну позицію. Фактично ця позиція буде цілком така сама, як і всіх інших працюючих. Формально вона буде різнитися там, що селянин буде власником господарства, тоді, коли нпр., промисловий робітник чи інтелігент такими власниками не будуть.

Небезпека відродження капіталізму на базі приватної власності на землю існувала б тоді лише, коли б ця власність була необмеженою. Тоді справді на селі дійшло б швидко до виникнення типово капіталістичних відносин. При системі ж трудових господарств, для яких існуватиме встановлена законом верхня і нижня межа для розмірів земельних ділянок, та при забороні спекуляції землею — це виключене.

Найважливішою одначе, гарантією перед відродженням капіталізму на селі з усіма його негативами буде тверда воля майбутньої незалежної української державної влади боротися за реалізацію ідеї безкласового суспільства. Треба, безумовно, рахуватися з тим, що в системі індивідуальних селянських трудових господарств, побудованих на основі права приватної власності на землю, капіталістичні тенденції будуть мильні і широкі. Для цього будуть всі умови. Чи ці тенденції зможуть бути реалізовані, чи ці тенденції доведуть до виникнення капіталістичних відносин на селі — чи ні, чи вони залишаться лише тенденціями — все це залежатиме в найбільшій мірі від того, з якою послідовністю і принципіальністю державна влада майбутньої незалежної української держави буде реалізувати передову ідею суспільної рівності і справедливості теперішньої епохи — ідею безкласового суспільства. Тільки від державної влади залежатиме, чи вона буде цим тенденціям потурати — і тоді, безумовно, на селі відроджуватиметься в такій чи іншій формі капіталізм з усіма його соціальними негативами, — чи вона ці тенденції в ім'я побудови в Україні справедливого і передового суспільного ладу відповідними конструктивними заходами — буде присікати, буде знешкідливлювати. В умовах усупільнення всіх командних галузей народного господарства та пляновості всього народно-господарського процесу таке завдання державній владі буде цілком під силу.

Для ОУН на Українських Землях ідеал безкласового суспільства в ділянці суспільних відносин завжди буде найвищим ідеалом. За реалізацію цього ідеалу в майбутній незалежній україн-

ській державі вона завжди буде боротися з усією послідовністю, рішучістю та принциповістю. Із свого боку ООН також робитиме все можливе, щоб принцип приватної власності селян на землю в рамках трудових господарств якнайкраще служив цій великій ідеї.

Варто пригадати, що різниця поглядів в питанні про те, чи є можливе відродження капіталізму на базі індивідуальних трудових господарств в умовах усупільнення всіх командних галузей народного господарства, плянового характеру цього господарства та „народно-демократичного“ характеру державної влади, було однією з причин розриву між югославською компартією та Комінформом. Комінформ під диктат московських більшовиків стоїть на становищі, що його в свій час сформулював Ленін, а саме, що „в умовах індивідуальних селянських господарств капіталізм зроджується щодня і щогодини, стихійно і в масовому масштабі“. Югославські комуністи заперечували цю тезу, чи, точніше, давали їй свою окрему інтерпретацію. Вони твердили, що тут мова може бути тільки про постійне зроджування окремих елементів капіталізму, які, однак, не є капіталізмом і при відповідній політиці державної влади в систему капіталістичних відносин ніколи не можуть розвиватися. На погляд югославських комуністів, державна влада, спираючись, з одного боку, на усупільнений сектор, який охоплюватиме всі вирішальні галузі народного господарства, та, з другого боку, ведуча відповідну політику на селі, завжди зможе своєчасно і успішно запобігати тут виникненню капіталістичних відносин. На нашу думку, погляд югославських комуністів у даному випадку є правильний.

* * *

ООН завжди йшла і йде в першій лінії боротьби за права та інтереси українських селянських мас. Разом з ООН в цій боротьбі йде все українське визвольне підпілля. Найсвіжішим яскравим доказом цього є вся боротьба УПА, ООН і всього підпілля на чолі українських мас проти колективізації Західної України. Визволення українського селянства, знищення визиску і всякого пригноблення села, піднесення українських селянських мас на високий рівень заможності і культури, побудова в українському селі якнайздоровішого і найпередовішого суспільно-економічного ладу, — завжди була і є однією з найважливіших цілей нашої Організації.

Така постава впливає з того високого погляду на ролі і значення українського селянства, що його заступає ООН. ООН дивиться на українське селянство як на життєву основу всього українського народу — як на кормителя нації та невичерпний

резеруар біологічних, моральних та інтелектуальних сил народу. ОУН також дуже високо оцінює ту незвичайну, далеко більшу, ніж серед усіх інших прошарків українського народу, відпорність українських селянських мас на всі намагання окупантів денационалізувати та асимілювати український народ, дуже високо оцінює його вірність національним традиціям, його здорову мораль, здоровий дух, його невгнутість і витривалість в опорі проти всіх гнобителів, його готовність до активної боротьби з ворогами, його масову жертвенну участь в українській визвольній боротьбі усіх періодів, особливо ж останній період УПА і збройного підпілля. Цією своєю участю українське селянство записалося в історію української визвольної боротьби ніколи немеркнучими сторінками. ОУН і весь український народ ніколи цього не сміють забути. В особі ОУН українське селянство мало, має і завжди матиме в майбутньому свого найпідкішного речника і завзятого оборонця.

Керуючись прагненням довести до справжнього визволення українського селянства в майбутній незалежній українській державі, бажаючи забезпечити йому справді якнайкращі умови життя, ОУН сьогодні у своїй програмі станула на становищі приватної власності селян на землю в рамках трудових індивідуальних господарств. ОУН вірить, що така розв'язка земельного питання дозволить українському селянству в найближчий період закрити таким життям, про яке воно через стільки століть мріяло і за яке воно проляло стільки крові: життям вільних, заможних, культурних і щасливих хліборобів, життям хліборобів, які заслужено за свою працю користуватимуться пошаною і якнайбільш дбайливою увагою всього українського суспільства. Ця мрія українського селянства є для ОУН найвищим наказом від нього. Головною передомовою для цього є національне визволення України, відокремлення України від Росії, побудова незалежної і соборної демократичної української держави.

В умовах державної незалежності України, в умовах відродження українського селянства на базі індивідуальних трудових господарств, побудованих на засаді приватної власності на землю, ОУН відважно шукатиме щораз кращих шляхів до впорядкування відносин на селі. В цій своїй боротьбі ОУН завжди спиратиметься, з одного боку, на прагнення і практику передових кіл українського селянства і, з другого боку, — на передові здобутки других народів в цій ділянці. Провідною зорею у цій боротьбі для ОУН завжди буде добробут і щастя українських селянських мас, добробут і щастя всього українського народу, здоровий, передовий і справедливий суспільно-економічний лад.

ПІДПІЛЬНІ ВИДАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ПІД МОСКОВСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ (в ССРСР)

Неповний перелік видань за другу половину 1949 та 1950 рр.

Центральні видання

Пресові видання

Випуск Бюро Інформації УГВР №№ 4, 5, 6, 7

Випуск ОП і при Проводі ОУН № 4 за м. травень 1950 р.

Брошури, окремі статті

Шлях до Волі, збірник матеріалів для початкового ідеологічно-політичного вишколу кадрів ОУН, в IV-ох частинах. Частина I: Катехизис українського націоналіста; частина II: З українознавства (історія і географія України, з історії української літератури та культури); частина III: Короткі відомості про ідеологію, історію та політику українського революційного націоналізму; частина IV: совєтознавства. Збірник опрацьовано силами Осередка Пропаганди при Проводі ОУН, Крайового Осередка Пропаганди КК та при співпраці інших керівних учасників підпілля.

П.Полтава: Чому ССРСР повинен бути перебудований на принципі незалежних національних держав усіх підсоветських народів

П.Полтава: Про наш плян боротьби за визволення України в теперішній обстановці

В.Рямзенко: Чому ми за Українську Самостійну Соборну Державу

Підручники

1. Могутня зброя підпілля, підручник конспірації для легальників
2. Прийоми конспірації, в 2-ох частинах, підручник конспірації для учасників підпілля
3. Підручник організаційного вишколу для кадрів підпілля
4. Підручник військово-повстанського вишколу.

Звернення, листівки

1. Звернення Воюючої України до всієї української еміграції жовтень 1949 р.
2. Народе України, противиборча листівка УГВР, зима 1950 р.
3. Українські селяни, робітники, інтелігенціє, противиборча листівка ОУН, січень 1950 р.
4. Повідомлення українського визвольного підпілля про становище до працівників радянської адміністрації, квітень 1950 р.

5. Пам'ятка для українців із східних областей, квітень 1950 р.
6. Промислові робітники України, квітень 1950 р.
7. Колгоспники Східної і Західної України — раби-кріпаки большевицьких вельмож, квітень 1950 р.
8. До селян Західної України, Буковини та Закарпаття — до селян уже загнаних в колгоспи та до селян ще нескोलективізованих
9. Українці — бійці і командири Радянської Армії, листівка у зв'язку з підготовкою нової війни, серпень 1950 р.

Теренові видання

Пресові та журнальні видання

1. Революонер-пропагандист, №№ 5, 6, 7, видає КОП ОУН ПК
2. За Україну, №№ 3, 4, 5, журнал для молоді, видає КОП ПК
3. До Волі, №№ 5, 6, 7, 8, літературний журнал видає ОУН ПК
4. Малі друзі, №№ 1-7, журнал для дітей, видає підпілля в ПК
5. Молодий Революонер, № 3, 4, журнал для юнацтва, видає ОУН на ПЗУЗ
6. Хрін, №№ 7-11, сатирично-гумористичний журнал, видає підпілля в ПК
7. На зміну, № 7, 8, журнал для молоді, видає КОП ОУН КК
8. Юні друзі, журнал для дітей, видає підпілля на ПЗУЗ
9. За Волю України, неперіодичне видання для молоді, №№ 8, 9-10, видає ООП Кал. Окр.
10. Чорний ліс, повстанський мемуаристичний журнал, видає УПА "Ч. Л."
11. На чатах, ч. 4, журнал для молоді, видає підпілля в ЛК

Листівки

1. До білоруського народу, листівка, ОУН на ПЗУЗ
2. Заклики до литовців, латишів і естонців, українською і російською мовами, підпілля на ПЗУЗ
3. Робітники, ілюстрована листівка, підпілля на ПЗУЗ
4. Українці Закарпаття, листівка, Кал. Окр.
5. Українці Прикарпаття, листівка, Кал. Окр.
6. Хочемо жити — геть колгоспи, ілюстрована листівка до нескोलективізованих селян, підпілля Кал. Окр.
7. Українська Молоде, листівка проти деморалізації, підпілля в Кал. Окр.

(Перелік далеко неповний)

Надруковано в друкарні УГВР ..... в м. .... 1951 р.

Передруковано в друкарні ОУН ім. полк. Шелеста в м. березні 1952 р.